

ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

*Снігова Сніжана Миколаївна,
аспірант Донецького національного
технічного університету
e-mail: snegovajasnezhana@rambler.ru*

*Мартякова Олена Володимирівна,
д.е.н., професор Донецького
національного технічного
університету*

Активні зміни, що відбуваються в економіці, політиці, суспільстві висувають нові вимоги до рівня якості знань підготовки фахівців. При розгляді перспектив розвитку освітньої сфери необхідно виділити проблеми, що стоять перед нею: неспівпадіння якісних характеристик молодих фахівців з вимогами працедавців, неспівпадіння структури підготовки кадрів за освітньо-кваліфікаційними рівнями потребам ринку праці, що призводить до безробіття серед численних груп дипломованих спеціалістів, недостатня гнучкість ринку освіти у відповідь на швидко змінні вимоги ринку праці в професійному і часовому розрізі, збільшення частки прийнятих студентів за рахунок коштів державного бюджету, які в майбутньому стануть кадровим потенціалом підприємств різних форм власності; недостатнє визнання ринком праці професіоналів з освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавр. У цих умовах функціонування вищої освіти повинне здійснюватися на засадах управління якістю освітніх послуг. В результаті виникає необхідність пошуку ефективного механізму управління якістю освітніх послуг.

Метою статті є аналіз існуючого державного механізму управління якістю освітніх послуг.

Проблеми управління вищою освітою висвітлені в роботах по державному управлінню Лукіною Т., Майбородою С., Огаренком В. Сутність механізму управління в своїх роботах розглядали Латфуллін Г., Коротков Е., Мартякова О. Особливостям ухвалення рішень в різних моделях управління присвячена робота Панової А. Питанням виділення методів і інструментів впливу системи, що управляє, на керовану приділяли увагу в своїх роботах Дороніна М., Міхайлов Я.

Механізм економічний є сукупність методів і засобів дії на економічні процеси, їх регулювання [1, с. 230].

Управління – свідомо цілеспрямована дія з боку суб'єктів, керівних органів на людей і економічні об'єкти, здійснюване з метою направити їх дії і отримати бажані результати [1, с. 426].

Призначенням механізму управління є вплив суб'єкта управління на об'єкт. При виявленні суті категорії «економічний механізм управління» можна виділити три основні підходи:

- 1) механізм управління як сукупність механізмів впливу;
- 2) механізм управління як сукупність взаємодії системи, що управляє і керованої системи;
- 3) механізм управління як сукупність інструментів впливу.

Управління якістю освітніх послуг – це цілеспрямована, комплексна дія на процеси забезпечення і розвитку якості по відношенню до всіх об'єктів і процесів в освіті в цілях досягнення найбільшої відповідності параметрів його функціонування і результатів відповідним вимогам, нормам і стандартам.

Таким чином, під економічним механізмом управління якістю освітніх послуг слід розуміти сукупність інструментів і методів впливу системи (державних органів управління), що управляє, на керовану систему (освітні послуги) з метою досягнення встановленого рівня якості.

Державний механізм управління якістю освітніх послуг будується на підставі існуючої нормативно-правової бази. Аналіз законодавчих документів дозволив виділити три групи інструментів управління якістю освітніх послуг [2 - 7]:

- 1) адміністративні: ліцензування, акредитація, встановлення переліку обов'язкового навчально-лабораторного обладнання для вищих навчальних закладів, встановлення державних стандартів вищої освіти, встановлення переліку напрямів і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців;

- 2) економічні: забезпечення Вузів новими зразками техніки, устаткування, забезпечення формування державного замовлення на підготовку фахівців на конкурсній основі з урахуванням якості освітніх послуг, працевлаштування випускників, які навчалися за рахунок державного бюджету, економічне стимулювання участі роботодавців в організації професійно-практичної підготовки студентів вищих навчальних закладів;

3) організаційні: впровадження у навчальний процес нових інформаційних, телекомунікаційних технологій інтерактивних форм та методів навчання, створення мережі регіональних центрів моніторингу якості освіти, розроблення національної рамки кваліфікацій, запровадження Додатку до диплома європейського зразка формату EU/CoE/UNESCO, створення національної агенції із забезпечення якості відповідно до вимог Європейської мережі із забезпечення якості.

По оцінкам Болонського секретаріату існуючі інструменти управління не в достатній мірі забезпечують високий рівень якості освітніх послуг. Зокрема, на початковій стадії знаходиться процес запровадження національної рамки кваліфікацій, запровадження Додатка до диплома, визнання попереднього навчання, міжнародна участь студентів в забезпеченні якості, розвитку зовнішньої системи забезпечення якості [8]. Не дивлячись на це, достатньо високо міжнародні експерти оцінили роботу по запровадженню системи ЄКТС у навчальний процес, участі студентів в забезпеченні якості, запровадженню першого і іншого циклів навчання, а також можливість доступу до наступного циклу.

Таким чином, особливе значення в державному механізмі управління якістю освітніх послуг має впровадження моніторингу якості освітніх послуг з урахуванням міжнародних стандартів, а також розробка і впровадження механізму оптимізації структури підготовки фахівців з урахуванням їх потреби для держави. Реалізація даних заходів направлена на формування державного замовлення, розподіл фінансування між Вузами, а також оптимізації витрат бюджету на підготовку фахівців різної кваліфікації і напрямів підготовки. Недоліком існуючого державного механізму є тяжіння до суто механічного контролю дотримання стандартів, а також недостатня узгодженість між інструментами управління.

Література

1. Экономический словарь / [под ред. А.Н. Азрилияна]. – М.: Институт новой экономики, 2007. – 1152 с.
2. Освіта в Україні. Нормативна база // Упоряд. Є.К. Пошутинський. – К.: КНТ, АТКА, 2004. – 492 с.
3. Закон України “Про вищу освіту” від 17 січня 2002 р. // Офіційний вісник України. – 2002. – № 8. – Ст. 327.

4. Распоряжение КМУ «Про затвердження плану заходів щодо розвитку вищої освіти на період до 2015 року» от 27 августа 2010г. № 1728-р [Електроний ресурс]. – Режим доступу: http://ru.osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/8839
5. Наказ Міністерства освіти та науки України «Про затвердження ліцензійних умов надання освітніх послуг» № 847 від 24 грудня 2003р. // Офіційний Вісник України. – 6 лютого. – 2004. – С. 290 – 315.
6. Стратегія та сучасні тенденції розвитку сучасної освіти України в контексті Європейського простору вищої освіти [Електроний ресурс]. – Режим доступу: www.mon.gov.ua/education/higher/bolpr/strateg.doc
7. Постанова Кабінету міністрів України № 978 від 9 серпня 2001 р. “Про акредитацію вищих навчальних закладів і спеціальностей у вищих навчальних закладах та вищих професійних училищах” // Вища школа. – 2003. - № 1. – С. 106-109.
8. Аналітичний звіт Болонського Секретаріату – 2009: резюме і оціночний лист, що підготовлені на основі Національного звіту із запровадження положень Болонського процесу [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua>